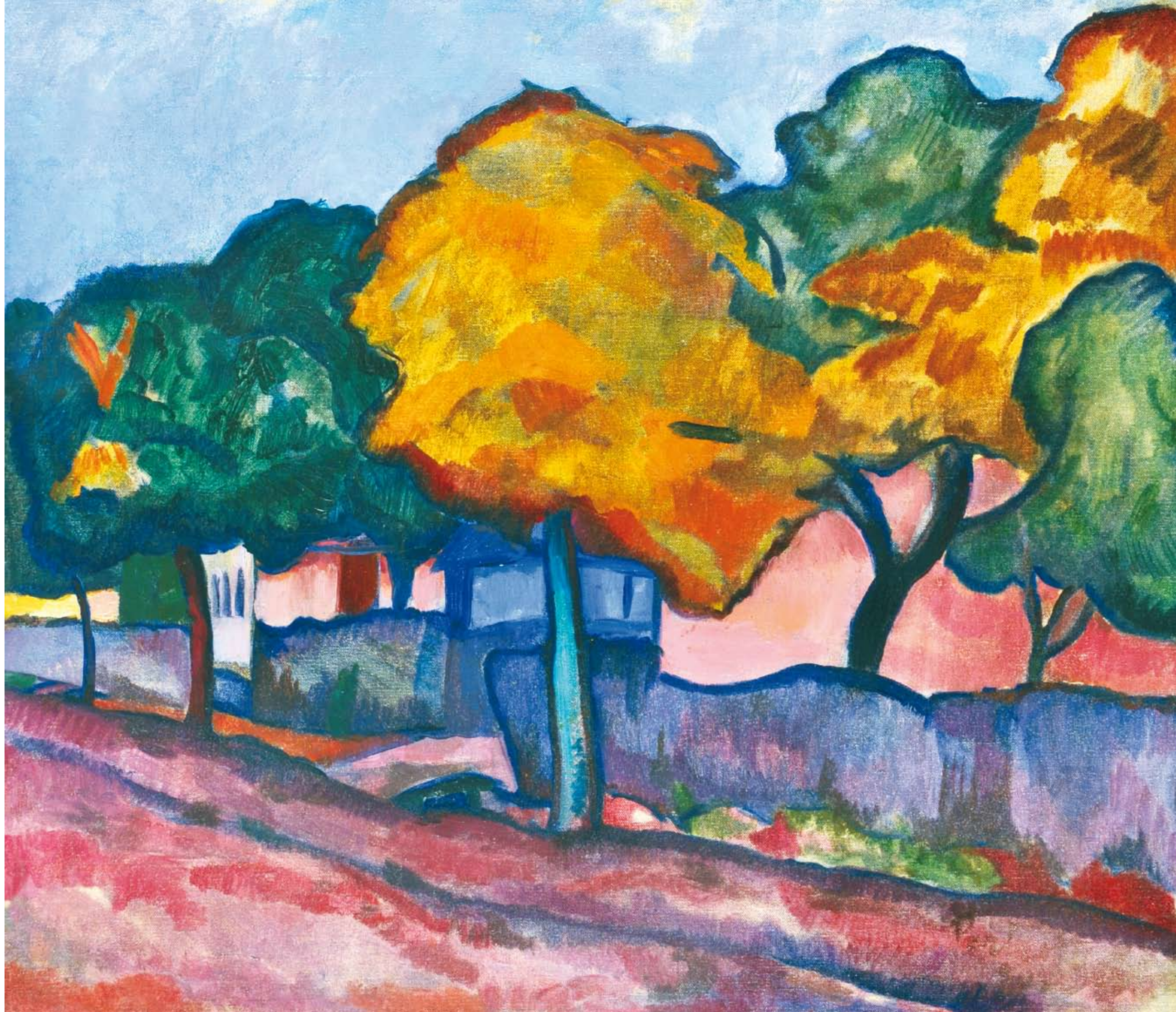

105 PERLROTT CSABA VILMOS (1880-1955)

ŐSZI UTCA NAGYBÁNYÁN, 1909

Olaj, vászon, 69x81 cm
Jelezve jobbra lent: Perlrott Csaba 909

Kikiáltási ár: 12 000 000 Ft / 42 105 EUR

Perrott Csaba Vilmos: Nagybányai utca, 1909. magántulajdon

Henri Matisse műterme, balra Perrott Csaba Vilmos profilból, 1909

Leo Stein gyűjteménye első darabjaival, 1904

A Nemzeti Galériában négy éve rendezett Magyar Vadak tárlat sikerét követően 2008-ban és 2009-ben Franciaország három városában okozott nagy feltűnést a Fauves Hongrois turné. A nemzetközi színtérre való bekerülés egyik legnagyobb nyertesének éppen a most kalapács alá kerülő tájkép festője, Perrott Csaba Vilmos bizonyult. A Céret városát elborító plakáterdőn és a fauvizmus bölcsőjében, Collioure-ban, a tengerparti éttermek reklámhordozóként funkcionáló tálcapapírjain egyaránt a tárgyalt művünk kisebb méretű párdarabja, a Nagybányai utca című Perrott tájkép díszelgett. A francia körút utolsó állomásán, Dijonban is Perrott egyik festménye, szuggesztív önarcképe invitálta a kiállításra a környék közönségét a helyi autóbuzsoktól a városi city-light-okon át a pályaudvar gigantikus óriásplakátjáiig, de Perrott szobros önportréjával Párizs utcáira is jutott egy-egy megaposzter. Ezzel beigazolódni látszott annak jogossága, hogy a most már "magyar Vadak"-ként kanonizálódott festők közül Czóbel és Berény mellett miért Perrott Csaba Vilmos szerepét emelte ki leginkább a katalógus. Talán már a franciaországi bizonyító erejű bemutatkozásnak köszönhető, hogy Perrott alkotásaira a nemzetközi műtörténész szakma is felfigyelt. A képei iránt megmutatózó érdeklődés egyik legeklektásabb példája, hogy az Osztrák-Magyar Monarchia modern művészeti tendenciáit bemutató, 2014-ben nyíló londoni tárlatra (Royal Academy of Art) jónéhány Perrott művet várnak a szervezők, de az alig egy év múlva induló, Gertude Stein és testvérei tevékenységét feldolgozó vándorkiállításra (San Francisco MoMa, Grand Palais, Párizs, Metropolitan Museum, New York) is éppen a napokban válogatták be Perrott egyik 1910-es női aktját az amerikai rendezők. Mindezt megelőzően az idén, november végén, a brüsszeli városházán nyíló Dialogue du fauves című, Magyarország Európai Unió sörös elnökségét reprezentáló kiállításán is szép számmal szerepelnek majd Perrott fauve-os alkotásai.

Perrott az Iványi Grünwald Béla mellett végzett nagybányai tanulmányok után 1906 decemberében érkezett Párizsba. A francia fővárosban tanuló honfitársaihoz hasonlóan több magániskolában is megfordult, így látogatta a nagyhírű Académie Juliant, a Grande Chaumière-t és a Colarossit is. Itt ismerkedett meg Leo Steinnel, a később híressé vált amerikai író Gertrude Stein fivérével, kitől meghívást kapott azokra a legendás, szombat esti összejövetelekre, melyeket az amerikai testvérpár modern gyűjteményét reprezentáló, rue de Fleurus-on berendezett lakásán tartottak. Ekkor ismerkedett meg többek között későbbi mesterével, Matisse-szal és Picassóval is. Leo Stein révén tehát eljutott az akkori progresszív élvonal legemblematikusabb alakjaihoz, így Perrott egyike lehetett azoknak, akik 1908 januárjában létrehozták az Académie Matisse-t, s emlékei szerint a mester legkedvesebb tanítványai közé tartozott. Ez minden bizonnyal így is lehetett, hiszen Matisse-szal már az előző évben szoros kapcsolatban állt. Bornemisza Géza visszaemlékezése szerint Matisse vitte be Perrottot a Salon d'Automne-ba, ahol ezt követően nem csupán rendszeres kiállító, de sociéter is lett. Bár korábban szerepeltették műveit a Salon des Indépendants tárlatain is, de csak a Salon d'Automne-ban nyílt lehetősége arra, hogy két magyar festőtársát, Czóbelt és Berényt követően ő is Matisse-ék csoportjával, a fauve-okkal egy teremben állíthasson ki. A korabeli francia kritikákban többször felbukkan neve, Jean Puy például 1907-ben már egyenesen a fauve-ok élvonalához csatlakozók között említette meg.

Az eseménydús párizsi évek alatt továbbra is Nagybányán töltötte a nyarakat. Őszi utca című festménye ebben a pezsgő időszakban, a párizsi élményeken és művészi tapasztalatokon átszűrten, 1909 őszén született. Ezzel pontosan egy időben, mintha már történelmi távlatból szemlélve írta volna meg emlékeit az egy-két évvel korábbi eseményekről a nagybányai festőkolónia krónikása, Réti István:

„A francia művészet legutolsó hullámcsapása, amely a Gauguin, Van Gogh, Matisse, Manguin neveit vetette fölszínre, egyszerre Nagybányán is érezhető lett. Előbb mint Magyarországon bárhol. Budapestet sem véve ki, először itt okozott kavargást a fiatal lelkekben. 1906-ban Czóbel, utána Frim, a következő években Perrott, Ziffer, Mikola is rövid ideig, aztán Boromisza, Bornemisza stb. jöttek haza az új irány kiforrotlan igéivel és idegenszerű, de mindenestre érdekes művészetével.”

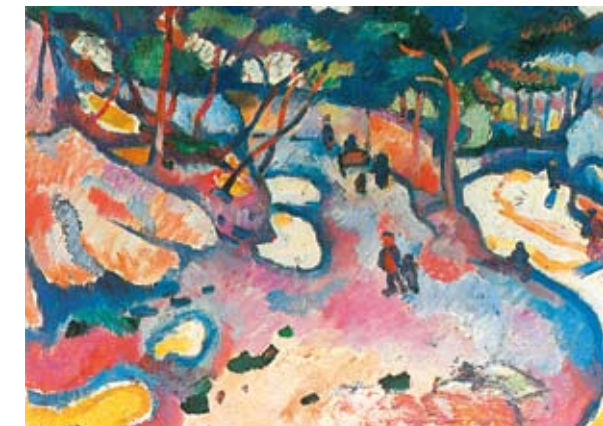
Perrott Nagybányán természetesen már nem a kolónia alapítóinak szellemében dolgozott, tárgyalt művünkön is egyértelműen érvényesül a néhány évvel korábban Budepesten látott retrospektív Gauguin kiállítás, a Párizsban töltött évek, elsősorban a fauve-ok és a Matisse iskola hatása, hiszen a kép éppen abban az időszakban készült, amikor Perrott Matisse műtermében dolgozott. Nagybánya mégis fontos, permanens bázist jelent Perrott életművében, még akkor is, ha ekkor már Kecskemét felé kacsingat, vagy éppen Párizsához köti tevékenysége. Nagybánya bányászházainak harsogóan üde, színes koloritja fauve palettájával analóg témát szolgáltattak számára, így számos hasonló témájú műve szü-

Georges Braque: L'Estaque-i táj, 1906. magántulajdon

Maurice de Vlaminck: Bouival falu, 1906. magántulajdon

Henri Matisse: A Fontainebleau-i erdő, 1909. magántulajdon

Bornemisza Géza: A Veresvíz utca Nagybányán, 1910 körül, magántulajdon

Tihanyi Lajos: Kis tájkép, 1909. Janus Pannonius Múzeum, Pécs

letett ekkoriban. Talán éppen Nagybányához való ragaszkodása miatt nem lett a Nyolcak tagja, holott stílusa és elsősorban a csoport vezérével, Kernstokkal való kapcsolata révén helye lett volna a fiatal társaságban.

„Emlékszel huszonnyolc év előtt [1908] a rue Falguiereben? Milyen szép és bizakodó kis társaság éltünk ott. Berény Róbert, Czóbel Béla, Bornemisza Géza, Orbán Dezső, Mennyi szép kép született meg tőlük. És emlékszel Matisse-ra, a mesteredre és a Stein testvérekre?”-írta Kernstok Károly a Tamás Galériában rendezett Perrott gyűjteményes kiállítás katalógus-előszavában. Perrott egy éppen 28 évvel korábban, Kernstoknak címzett – akkor még szigorúan magázódó – levelében egy nagyszabású kiállítás ötletéről kérdezte idősebb festőtársát, melyen a Párizst járt fiatal festők, valamint Kernstok és Rippl-Rónai elsőízben közösen mutatkoztak volna be Matisse-szal és Picassóval. A terv nem valósult meg, de egy hasonló vállalkozáson, a Bölöni György-féle 1909-es ú.n. MIÉNK vidéki körúton már együtt mutatták be műveiket azok, akik később Nyolcak néven váltak a modern magyar piktúra élharcosaivá és ekkor még Perrott művei is az övéikkel együtt voltak láthatók. Talán Perrott is kapott felkérést, hogy csatlakozzon a Nyolcakkhoz, s elképzelhető, hogy erre utal egy sokat idézett levele, melyben arról ad tájékoztatást, hogy nem vesz részt a "keresők" kiállításán, mert egy másik társasághoz lép. A Nyolcak csoportjához nem csatlakozott, de művei több ízben szerepeltek a Nyolcakkal együtt idehaza, például a Művészház kiállításain és külföldön egyaránt.

Hogy tárgyalt művünk bemutatásra került-e ezeken a tárlatokon, még nem tudjuk, hiszen egyelőre egyéni kiállításairól is keveset tudunk, de a mű reprezentatív mérete miatt valószínű, hogy a kép kiállításra került. Az biztos, hogy Párizsban több helyen is kiállított ebben az időszakban, de a gyér, s gyakran félrevezető források, a szakirodalmi tévedések miatt még a kiállítóhelyek beazonosításával is bajban vagyunk. Így csak feltételezhető, hogy a korszak modern kezdeményezőinek, a fauve-oknak és Picassónak első felfedezőjeként tisztelt Berthe Weill szalonjában kiállított, ahogy azt több visszaemlékezésében is megemlíti Perrott, de a sajtó írásaiiban és a szakirodalomban is tévesen szereplő Galerie Ashnur-ban rendezett tárlatáról is keveset tudunk. Már a korabeli sajtóban és visszaemlékezéseiben is hibásan jelent meg egy másik kiállítóhely, a Galérie Sagot neve, ahol Perrott önálló kiállítására került sor 1911 januárjában. A galéria tulajdonosa az a Clovis Sagot volt, aki cirkuszi bohócként kezdte pályafutását majd Picasso egyik első sikeres kereskedőjévé vált, s barátságukat egy remek Picasso portré is megörökítette. Perrott is talán Picasso révén került kapcsolatba Sagot-val, s bár csupán grafikai művei szerepeltek a rue Lafitte-en rendezett tárlaton, Sagot ma kissé szokatlanul tűnő hirdetését most is érdemes idézni:

„2500 %-os haszon! Befektetők! Vegyenek művészetet! Amiért ma 200 Franc-t fizet, tíz év múlva 10.000 Franc-t ér majd. Megtalál minden fiatal művészt a Clovis Sagot Galériában, rue Lafitte 46.”

Barkó Gergely